

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.1. Социология, антропология и науки за културата

Научна специалност: Социология

автор Владислава Георгиева Ленджова

на тема:

Модели на интеграция на мюсюлманската общност

от проф. д-р Борис Филипов Манов

(ЮЗУ „Неофит Рилски”, катедра „Философски и политически науки”)

I. Данни за дисертацията и автореферата.

Дисертацията е разработена в общ обем от 162 страници, в т.ч. основен текст – 148 страници, 4 фигури, 2 таблици, 131 литературни източника, от които на кирилица - 66, на латиница- 65. В технически план изложението е организирано прецизно, като логическата структура на текста е подчинена на последователността от стъпки за реализацията на целта и задачите на дисертационния труд и включва увод, 3 глави, заключение и приложение.

В увода е изведена работната хипотеза, определени са обектът и предметът, формулирани са целите и задачите на изследването и е очертана неговата актуалност. Формулирана е основната цел, според която в дисертацията ще се определи влиянието на религиозните идеи и ценности на ислямската религия върху интегрирането на представителите на мюсюлманската общност в съвременните общества.

В следващите три глави като се използват в единство теоретичния, емпирико-социологическия и сравнителния подход и на основата на множество теоретични източници, статистически данни и собствено авторово емпирично изследване се определят основните модели на интеграция на мюсюлманите, механизмите и формите на тяхната реализация и се осъществява доказване на работната хипотеза, че в европейските общества се налага необходимостта от нов модел на интеграция, който да отговаря освен на нуждите на имигрантите, така и на новите социални, политически и икономически условия.

Авторефератът съдържа 40 стр. и представя адекватно основните моменти в съдържанието на дисертацията. В заключението са обобщени резултатите на изследването и са изведени правомерно неговите приноси. Посочени са и публикации на дисертантката в научни издания (3 от тях на английски език), апробиращи основните тези на дисертационния труд, сред които и една, индексирана в международната база данни Web of Science. Авторефератът завършва с Декларация за научна етичност.

II. Съдържание и основни моменти в дисертацията.

1. Актуалност на темата.

Актуалността на темата на дисертацията „Модели на интеграция на мюсюлманската общност“, както посочва Вл. Ленджова, се определя на първо място от протичащите социални процеси в страните от ЕС, породени от интензивната имиграция и бежанската криза. Европейският съюз е изправен пред предизвикателствата, произтичащи от липсата на единна общоевропейска политика за намиране на решение на проблема. Второ, от необходимостта да се проследи и анализира сложната съвкупност от фактори, които обуславят социалната интеграция на мюсюлманите в страните от ЕС и България.

В този план трябва да се посочи, че дисертантката си дава сметка за съществуващите трудности в научните изследвания и предлаганите решения до момента, поради което прави подробно и обосновано дефиниране на границите и понятията, създаващи основата на дисертационното изследване. Положителен момент в нейния подход е и извеждането на няколко методологични „ограничения“, които дават възможност от една страна да се „дисциплинира“ изследването, а от друга, то да се реализира не като завършено, а като очертаващо концептуална рамка, която може да бъде разширена и използвана за основа на бъдещи изследвания.

2. Основни постижения на дисертацията.

2.1. Основа на изследването, даваща възможност за успешното му провеждане е определянето на неговия фокус, а именно – осъществяване на социологически анализ на процесите на интеграция на мюсюлманските малцинствени общности в съвременния свят и конкретно в Европейския съюз, чието стратегическо предназначение е създаването на единно цивилизационно пространство. Чрез този анализ, както посочва дисертантката, се създава възможност да се разкрие същността и успешността/проблемността на процеса на приемане и адаптиране на имигрантите – мюсюлмани, което ще даде възможност да се обосноват необходимите промени в предстоящия исторически период за изработване на нов, адекватен на реалностите модел на реализация на интеграционния процес в Съюза и в България.

2.2. Успешното осъществяване на изследването се основава още на три важни предпоставки. Първата се проявява в стремежа на дисертантката да подбере и изследва значителен обем от теоретична и емпирична информация по проблема, поради което са проучени множество теоретични източници, както и данни от социологически изследвания, статистически и нормативни документи на ЕС, на разгледаните страни от Съюза и България, създаващи базата на тяхната миграционна и интеграционна политика.

Втората е свързана с подхода към „емпирията“ в дисертацията, която не само се представя, а се подлага на задълбочен анализ и води към важни теоретични обобщения и изводи за проявите, същността, ролята и перспективите пред интеграционната политика на Европейския съюз.

Трети важен момент е яснотата на езика и аргументацията в дисертацията, благодарение на които тезите, изложението и изводите са недвусмислени и непротиворечиви, изразяват пълно и точно идеите на авторката.

2.3. В съдържателен план се очертават следните същностни характеристики на изследването:

а) въпреки неговата многоаспектност то е решено през призмата на социологическия подход. Така анализът се съсредоточава върху целите и резултатите, които са социологически „значими“ при конструирането и управлението на политиката на интегриране на мюсюлманите и се правят оценки и препоръки за нейното усъвършенстване, съобразно общата политическа визия за функциониране и развитие на Съюза, както и в зависимост от спецификата на самостоятелно разгледаните страни, членуващи в него.

б) дисертацията следва стройна логическа структура. Започва с представяне на най-влиятелните теоретични концепции за социална интеграция на малцинствени общности, след това разглежда формулираните на тяхна основа интеграционни модели като се фокусира върху доминиращите „алтернативни“ модели на интеграция на мюсюлманските общности във Франция и Великобритания, и достига до разкриване на „оригиналността“ и спецификата на българския етно-религиозен модел. Важно тук е това, че „анализът“ се осъществява на базата на изяснените в първия параграф на дисертацията „определения“ на основните понятия, които в теоретичен план изграждат „скелета“ на интеграционната политика.

в) посочените характеристики в подхода на Владислава Ленджова й дават възможност в края на всеки параграф и всяка глава да прави „изводи“ от осъществения анализ, които не само обобщават казаното в изложението, но и служат като основа за „преход“ към предприеманото изследване в следващата част на дисертацията.

2.4. Възлов пункт в дисертацията е провеждането на авторово социологическо изследване, осигуряващо нейния социологическия „профил“. Същностен момент в този план е неговата методологична и методична „обезпеченост“. Определени са обектът, обхватът, методите и „инструментариумът“ на изследването, неговата „фокус“ група, както и целите и резултатите, които се очакват. Като значимо постижение трябва да се посочи удачното формулиране на изследователските въпроси, както и проявеното умение на Владислава Ленджова да преодолее „границата“ между себе си и „респондентите“ при провеждането на дълбочинните интервюта, засягащи твърде личностни аспекти на тяхното етно-религиозно самовъзприятие и разполагане в „микросоциалните“ общности на съществуването им.

2.5. Анализът в дисертацията, което специално трябва да се подчертае, се отличава и с неговата „обективност“. Дисертантката не е безкритичен „апологет“ на интеграционната политика на Европейския съюз и на прилаганите модели на интеграция на мюсюлманите в страните от Съюза. На редица места в дисертацията тя очертава възможни (теоретични, политически, икономически, социални и др.) „критични“ аспекти към разглежданите модели и политики, като в резултат на този подход, както и на основата на осъществения цялостен анализ, достига до „заключителната“ позиция, че „както обобщението на резултатите от дисертацията, така и осъщественото сравнение доказват работната хипотеза, че съществуващите модели не решават в необходимата степен въпроса с интегрирането на мюсюлманите в Европейския съюз“. Изхождайки от тази позиция, Владислава Ленджова предлага като нов и възможен работещ модел „модифициран вариант на българския модел на интеграция на мюсюлманската общност

в два плана: по-пряк – за „станалите“ местни – второ и трето поколение мюсюлмани живеещи в европейските страни; косвен и по-труден – за тези, които сега „мигрират“ в страните от ЕС“.

2.6. Като самостоятелен важен аспект на дисертацията може да се изведе практическата насоченост на анализа и резултатите, постигнати в нея. Тази насоченост се проявява както в „изводите“ към всяка от главите, така и в посочените характеристики за нов работещ модел на интеграция на мюсюлманската общност. Заедно с това направените препоръки могат да бъдат използвани за основа (концептуална рамка) на разработването на нови политики за интеграция на мюсюлманите в страните от ЕС, а материалите по дисертацията да послужат като информационна база за последващи социално-политически и научни изследвания.

III. Заключение.

В заключение на настоящото становище ще посоча, че достойнствата на дисертационния труд „Модел на интеграция на мюсюлманската общност“ и постигнатите теоретични и практически резултати в него, както и самостоятелността на работата върху текста, която познавам като научен ръководител на дисертантката, дават основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на неговата авторка Владислава Георгиева Ленджова образователната и научната степен „доктор“ в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.1. Социология, антропология и науки за културата, научна специалност: Социология.

18.06.2019 г.
Гр. Благоевград

Подпис:
Проф. д-р Борис Манов